Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la a dou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului „Observatoriulu“ in Sibiiu.

BIBLIOTECA CENTRALA SIBIIU

Nr. 20. — Sibiiu, Sambata 8/20 Martiu. — **1880.**

Deschidere de prenumeratiune

la

„Observatoriulu“

dela **1/13 Aprile** inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumerasera dela 1/13 Aprile 1879 pe 1 anu, dela 1/13 Juliu pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru-cá se nu ni se mai intemple cá cu Nrii 1 si 2 din anulu cur., rogamu pe ddnii abonatii respectivi se binevoiésca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13, innoindu 'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlaintrulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe ½ anu, in auru sau in bilete de banca sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu inplini cu marce de posta.

In càtu pentru dificultatile dela postele Romaniei, relevate mai de multe-ori de càtra noi si de càtra alte redactiuni, pàna acuma s'a regulatu celu puçinu atàta, cà banii de abonamente nu mai intardia nicairi cá inainte de acésta, si pentru diariele prenumerate immediatu la vreo posta, pe langa recepissa, nu se mai ia alta taxa in Romani'a; numai noi aici in monarchia, mai platimu porto duplu, adeca preste marc'a de cinci centesime, càte 2 cri = totu 5 centesime, pentru diariele romanesci, anume pentru cele cotidiane càte 6 fiorini = 15 fraaci preste abonamentu; speramu inse cà si acestu surrogatu alu vechiei censure prohibitive se va desfiintiá in urmarea recurseloru inaintate la ministeru.

Redactiunea si Editur'a.

Graniti'a militara.

Daca este vreo parte, vreo provincia a monarchiei Habsburgiloru, care se merite cea mai de aprópe atentiune si studiu in adinsu, apoi acelea sunt partile de tieri cunoscute sub numele vechiu latinescu de Confinium militare, Militi'a limitanea si pe slavo-romanesce Graniti'a militara. Dela Nasaudu pe sub munti inainte pàna in districtulu Brasiovului, de acolo prin tiér'a Oltului (districtulu Fagarasiului) preste Orlatu inainte pàna in Hatiegu, in drépt'a pàna la Teiusiu si spre Turd'a; dela Caransebesiu preste Panciov'a si Petrovaradinu inainte pàna in Dalmati'a, erá totu graniti'a militara. Aceea nu s'a infiintiatu de odata, ci successive, incependu din secolulu alu 16-lea; dara organismulu ei s'a intregitu definitivu numai sub imperatés'a Mari'a Teresi'a; reformele multe puçine càte au urmatu dupa aceea, nu 'iau alteratu existenti'a.

Resboiele cu austriacii, prin urmare si necurmatele invasiuni turcesci au duratu pàna pe la 1791. Turcii veniau cu sabi'a si cu flacari; pasialii plateau càte unu galbinu de capu, soldatii turcesci portau fiacare càte unu sacu, in care bagau capetele taiate si le aduceau la pasi'a, cá se le numere totu atàtia galbini. In urm'a turciloru s'au si alaturea cu ei, venia ciumi'a (pestis) asiatica, bande numerose de talhari, desolatiune, fómete, esterminare definitiva a poporatiunei din mai multe regiuni, prin ducere in captivitate si omoru.

De candu s'au infiintiatu militi'a granitiariloru in Croati'a si Slavoni'a, in Banatu si Transilvani'a, miliónele de locuitori ai acestoru tieri isi vedeau in pace de ocupatiunile loru cotidiane si nóptea dormiau cu capetele afundate in perine moi, fóra frica de turci, de bande talharesci, de ciuma si de flacari; éra apoi ori-candu spargea càte unu resboiu intre Austri'a si alte poteri europene, dietele boieresci in locu de a votá recruti dupa necessitatile intemplatórie, indreptau pe comandanti cá se'si prinda soldati cu funea de unde voru potea, se scótia si pe 70 pàna in 90 mii de granitiari la turci, la prussaci, la francesi, inca si in Galiti'a contra Poloniei. In acelasiu timpu domnisiorii se tavaliau pe la casele loru si prin cetati in desfrenari.

Éra astadi care este resplat'a patriotica pentru acelea parti de popóra, ai caroru parinti, mosi, stramosi isi aruncasera, cá si cei din generatiunea nóstra, de mii de ori viéti'a in siantiu pentru toti ceilalti locuitori, pentru securitatea statului, a tronului, a dinasthiei? Vrasmasi seculari de ar fi fostu ei din mosi de stramosi, ai acestui statu, si mai cu mare urgia nu poteau fi tractati, de càtu li se intemplà loru dela incorporare incóce. Las' cà partea cea mai mare a regimenteloru confiniarie slavo-croatice pàna in dio'a de astadi se afla in stare cu totulu anormale, nici soldati, nici provinciali, obiecte de dispute si certe intre ministeriulu ungurescu cu comand'a militara de un'a, cu diet'a si cu gubernulu Croatiei de alta parte, — dara apoi locuitorii regimenteloru desfiintiate la ce stare au fostu redusi? Nu au cerutu nimeni si nici ei insii, cá pentru sacrificiele loru secularie puse pe altariulu patriei comune se li se inpartia nu sciu ce diplome nobilitarie, prerogative, scutiri dela sarcinele comune; au pretinsu si pretindu pe sant'a dreptate, cá averile proprie, mosiile si fondurile adunate si pastrate de càtra parintii loru, se le remana totu loru. Nu mai intrebati inse, cà de ex. locuitorii regimentului II romanescu (Nasaudu) au alergatu prin deputatiunile loru 12 si respective 15 ani pe la Vien'a si mai tardiu la B.-Pest'a, pàna ce'si vediura asecurate unele fonduri, pre candu cu perderea muntiloru inca totu mai sunt amerintiati. Regimentulu II (Orlatu) isi perdù muntii recunoscuti sub Mari'a Teresi'a de proprietate a loru, éra fondurile le-au scapatu cá prin urechile acului, dupa processe si resistentia din cele mai obstinate. Fondulu regimentului romanosecuiescu de husari dupa traganari fóra exemplu de ani treidieci, abia acum se dice cà este liquidatu; dara inca nimeni nu scie ce se va alege din elu. Fondurile celoru trei regimente din Banatu, la care supremulu belliduce le recunoscù drépt'a loru proprietate prin manifestu imperatescu din 9 Juniu 1872 executatu in 1 Nov. aceluiasi anu, fusera aduse in starea critica, in care se vedu ele astadi dupa siepte ani dela desfiintiarea administratiunei loru militarie.

Fiindu-cà in momentele de façia la ordinea

Foisiór'a „Observatoriului“.

Episóde din viéti'a episcopului Joanu Popp de Lemeni.

(Urmare.)

Dupa mórtea episcop. scaunulu remase mai doi ani veduvitu. In acelu timpu dominiulu fù administratu de càtra deregatori de ai statului, éra veniturile intercalarie au intratu, dupa vechiulu usu, in tesaurulu tierei. Pentru administratiunea diecesei ad interim, capitululu alese din sinulu seu pe canoniculu Dimitrie Caianu, carele isi facuse studiele superiori in Vien'a; elu erá unulu din barbatii cei mai frumosi, de carii romanii ardeleni au o multime. Statura ceva mai inalta decàtu spre ex. a fericitului mitropolitu Andreiu, figura ovala, facia albenétia, peru si ochii negrii, barba sura, cultivata frumosu, mersu maretiu; de unu caracteru seriosu pàna la stoicismu si totusi fórte simpathicu, in scurtu, cá facutu de episcopu. Tóta lumea ilu iubia si respectá, éra episcopulu seu ilu si predestinase óresicumu de successoru. In anulu 1817 pre candu imperatulu Francisc u si august'a sa consórta Carolin'a visitasera si marele principatu alu Transilvaniei, episcopulu Joanu avendu a merge si intru intempinare si spre curtenire homagiale la Alba-Juli'a, luà cu sine pe Dimitrie Caianu si se folosi de ocasiune spre a'lu presentá monarchului, rogandu'lu totu-odata, cá se'i permitta a'lu luá de episcopu coadjutoru; imperatulu inse in locu de a'i acordá rogarea dise: „Pàna esci in viétia, se'ti conservi dreptulu teu intregu si nealteratu.“

Tóte acelea inpregiurari erau totu atàtea indicie manifeste, cà Dimitrie Caianu va fi successorulu lui Bobu, chiaru si prin o alegere libera; se vede inse cà in cartea Provedintiei a statu scrisu cu totulu altuceva; cà-ci tocma prè candu se parea, cà vicariulu Caianu erá mai siguru de a se face episcopu, mórtea cruda ilu rapi dintre cei vii. Acea intemplare dorerósa aflu cu cale a o descrie aci mai pe largu, pentru cá se se védia si din acésta nestabilitatea lucruriloru omenesci.

Dupa unu anu si mai bine dela mórtea episcopului Bobu, Caianu luase dela capitulu missiunea de a merge in persóna la Vien'a si a rogá pe imperatulu, cá luandu in consideratiune marimea diecesei, care pe atunci se intindea preste tóta Transilvani'a si preste cele patru comitate cunoscute sub numele de Partes adnexae, se acórde càtu mai curendu convocarea sinodului electorale cu atàtu mai virtosu, cà lipsele clerului si ale poporului sunt legionu si din veniturile episcopesci nu se mai dà nimicu dela tesaurulu statului spre acoperirea loru, éra fundatiunile de circa 300 mii fl. facute de Bobu nici pe departe nu sunt de ajunsu. Càtra capetulu carnevalului din 1832 Caianu se intorsese dela Vien'a cu promissiunea imperatésca si plinu de bucuria. Unu altu Joanu Lemeni, mirénu, omu cu familia, nepotu (din sora?) alu episcopului Bobu, fostu prefectu (intendante) in dominiu, éra in timpu de vacanti'a scaunului episcopescu provisoru camerale, dete o mésa, la care erau invitati toti membrii capitulari, professori si alti honoratiori, inca si proprietari unguri din comunele vecine. Eu (C. P.), care aveamu si pe unu fiiu de ai prefectului sub conducerea mea cá professoru, inca me aflamu la acea ospetare de bucuria. Intre alte dame erá de facia si domnisiór'a Ana Bianu alias Bényei, fiic'a unui altu nepotu de ai repausatului, mai tardiu socia a domnului Augustinu Ladai, astadi membru alu curtiei supreme. Vicariulu Caianu intrase in mana cu o ramurica de rosmarinu. Cei mai teneri din óspeti ne amu fostu retrasu in camer'a de laturi. Lectorii nostrii cunoscu semnificatiunea ce dà mai alesu sexulu femeiescu la mai multe fiori, din cea mai stravechia traditiune mithica.

„Nu ve pociu spune, ce impressiune rea facù asupra mea domnulu Caianu cu rosmarinulu in mana,“ dise domnisiór'a Ana.

„Pentru-ce?“ o intrebaiu eu.

„Pentru-cà eu sunt dedata se vediu rosmarinulu pusu numai la morti,“ replica domnisiór'a.

Noi ceilalti o luaramu in gluma; la mésa dominà numai bucuria, si imi aducu bine aminte de cuventele lui Caianu, cà elu nu s'a simtitu nici-odata in viéti'a sa atàtu de bine cá in acea di.

In alta di avendu se fiu de prandiu totu la prepectulu, aflu pe domnisióra An'a totu acilea la consangenii sei.

In scurt'a conversatiune de inaintea mesei domnisiór'a érasi nu tace, ci adressandu-se càtra mine imi dice:

— „Scii ce domnule professoru? Caianu va muri.“

— „Firesce cà va muri, de órece si elu e muritoriu cá toti ceilalti ómeni.“

— „Nu asia nu, Caianu va muri preste puçinu.“

Atunci eu perdiendu'mi patienti'a, o intrebaiu in tonu mai apasatu:

„Rogu-te domnisióra, de candu mi-teai facutu asia mare Casandra?“

„L'am visatu reu. Mi s'au aratatu unu caru funebrale cu cai inbracati in negru cá pe la cetatile cele mari, intrandu in curtea episcopésca si standu de inaintea locuintiei lui Caianu, care preste puçinu descinse si se urcà in acelu caru, de unde apoi se intórse la casele fostului negutiatoriu Branceanu (cumparate de càtra capitulu si in casu de asia, destinate de locuintia pentru Caianu). Acolo ilu inbracara in vestmentu alba si'lu pusera pe unu patu in midiuloculu casei.“

Visuri femeiesci, éca asia, pe aci incolo, unde le amu auditu, acolo le amu si lasatu.

Dupa trei dile audimu cà vicariulu Caianu in urm'a unei receli a datu in aprindere fórte periculósa de plumani si cà lupta cu mórtea. Tocma in acea epoca statiunea de medicu erá vacanta. Pàna se alerge cineva la Aiudu pe drumu blastematu, pàna se ajunga medicului la Blasiu, a fostu deja prea tardiu, cà-ci Dimitrie Caianu repausà intre doreri teribili in 3 Martiu 1832 in alu 54-lea anu alu vietiei sale.

dilei stà in lini'a prima caus'a locuitoriloru din Banatu, cu drepturile, cu fondurile, cu scólele si cu alte institute ale loru de cultura, nu mai e permissu a ne ocupá de ele numai asia, en passant. Dupa càte scimu pàna acuma, tóte se afla intr'o crisa periculósa. Nu este aci vorb'a numai de perderea càtoruva sute de mii, ci mai pre susu de tóte trebue se ne stea inaintea ochiloru sublimele scopuri de cultura prefipte chiaru de càtra monarchu cu tóta auctoritatea sa de imperatoru, de belliduce supremu, de pariute bunu alu poporaloru sale.

Scólele, drépta proprietate secularia a regimenteloru din Banatu, se afla in celu mai mare pericolu. Istoriculu acestora trebue se se faca inainte de tóte, pentru-cá se se reverse lumina preste situatiune.

(Va urmá.)

Informatiune

despre asupririle comisse asupra fostiloru iobagi din Transilvani'a in afaceri de rescumperarea decimeloru si altoru prestatiuni din vii, cu aplicarea arbitraria a art. XXIX 1868 si a Instructiunei ministeriale din 7 Aprile 1869.)*

Prin art. XXIX din anulu 1868 se regulédia rescumperarea decimiloru si a altoru prestatiuni din vii. Se pare inse, cà in aceea se afla o lacuna periculósa, cà-ci adeca nu e precisata, nu definita natur'a feudale a viiloru, cá se sci curatu, cu ce fusesera datori iobagii càtra seniori pentru vii, si ce aru mai avea se rescumpere dupa 30 de ani. Dupa §§-ii 1 et 26 nu ar mai remanea indoiéla, cà numai acelea vii se potu intielege, care dupa patent'a urbariala din anulu 1854 si art. 53 1868 nu au facutu parte intregitóre a sessiunei colonicale. — In càtu pentru prestatiunile care ar fi a se rescumpará, érasi nu se potu intielege altele, de càtu acelea care s'au prestatu si dela a. 1848 incóce, si sub nice o inpregiurare acelea, care dela a. 1848 incóce nice nu s'au prestatu de fostii colonii si nice s'au cerutu de fostii proprietari.

Cà numai acésta a potutu fi intentiunea legislatiunei, se vede curatu din §. 3 art. 29, 1868, unde cá basa de rescumparare se defigu: prestatiunile de pre cei 10 ani din urma. Totu acésta inpregiurare este respicata cu evidentia si mai mare in contestulu intregu alu §-lui 26 din acelasiu art. de lege 29.

In deplina consonantia cu precitatii §§. ai art. 29. 1868 stau in §§. 9 si 25 ai Instructiunei ministeriale ddto 7 Aprile 1869 (Szabály rendelet az 1868-k évi 29. t. cz. által megszüntetett szőllőbéli tartozasok megváltása körül követendő eljárás iránt.)

Cà premissele dispositiuni positive ale legii nu s'au observatu, se póte vedea din urmatórele 2 casuri concrete:

Dupa cum arata estrasulu din conscriptiunea ex 1819 alaturatu, se aflau in comun'a Gusu (ung. Kis Ludos), comitatulu Alb'a-inferióra la anulu 1819 20 urmatorii trei proprietari: 1. Katana Zsigmond, 2. Contele Bethlen Farkas si 3. Br. Rosenfeld András.

Toti acesti 3 proprietari au recunoscutu la anulu 1820 prin prefectii (plenipotentiatii) loru, si anume la intrebarea a 7-a: „cà in comun'a „Gusu nu a esistatu nici-odata decima „urbariala (domnésca), ci numai fiscala" (a statului).

In decursulu timpului, inca inainte de anulu 1848 a devenitu priu vendiare resp. cumparare, — proprietariu alu bunului de sub 1. Borosnyai Lukats János, alu bunului de sub 2. Pausz Josef, respective soçi'a acestuia, baroness'a Rosenfeld, éra dela 1848 incóce tóte 3 bunurile le-au cumparatu Binder Károly, care din urma si de presentu e uniculu proprietariu in intrég'a comuna.

Dupa estrasele din tabelele de contributiune din anulu 1819 si 1848 alaturate sub 2. si 3. se constata in modulu celu mai evidentu cà viile coloniloru din Kis Ludos au fostu colonicale si nu alodiale séu domnesci, de óre-ce acelea au fostu sub contributiunea imper., prin urmare cà acelea vii au facutu parte intregitóre a sessiuniloru colonicali, pe carii daca póte fi vorba despre o desdaunare a fostiloru Domni de pamentu, nu fostii coloni, ci statulu e datoriu a le rescumperá (§. 12 si 29 a Pat. din a. 1854).

Dela anulu 1848 incóce nici vorba nu a mai fostu despre prestarea decimei. Nice fostii domni de pamentu nu au cerutu, si nice fosti colonii nu sau inbiatu cu asia ceva.

In 21 Juniu 1873 — asia dara aprópe cu 3 ani, mai tardiu, decàtu prescrie §. 26 art. 29, 1868, apare in comun'a Gusu (ung. Kis Ludos), pe neasteptate pretorulu (szolgabiro) Ant. Zeyk dela Vintiulu inferioru, fàra a fi avisatu de timpuriu pre respectivii locuitori, cá comissariu, insocitu de pretorulu cercului dela Pauc'a (Pokafalva), anume Szalántzy, cum si de unu altu pretoru colegu alu seu dela Singatinu (Kis-Enyed), acesta cá plenipotente alu Clotildei Pausz, clironóma a lui Jos. Pausz. Asia dara comissiune, sau mai bine tribunalu de arbitrii, compusu cá inadinsu din trei subprefecti, functionari dela administratiune, spre a insufla frica locuitoriloru. — Se intielege de sine, cà ómenii se aflau mai toti in campu la lucru, inse totusi iau succesu judelui comunalu a presentá la ordinulu acestui trifoliu vreo 18 insi din fostii coloni (iobagi) ai lui Pausz.

Presentanduse cei 18 fosti coloni, A. Zeyk ii provóca cá se se „inpace" cu Teleky Josef pentru decim'a din vii. Ómenii inse au respunsu curatu, cà viile acelea au fostu iobagesci, le-au platitu in dare, si cà prin urmare nu vreau se scia nimica de inpaciuire, ci lasa ce va dá legea.

Prin declaratiunea acésta, luata espresu la protocolulu compusu de Zeyk A. fostii colonii, pe langa tóta nepriceperea loru, s'au aparatu destulu de bine; ei au denegatu ori-ce dreptu alu fostului possesoru de a'i mai constringe cá se platésca aceleasi obiecte de doue ori. Asia dara daca acelu comissariu ar fi voitu se respecte legea (§. 26 din art. 29 si §. 25 din instructiunea dela 1869), ar fi trebuitu se 'si declare missiunea inplinita si pe Jos. Teleki se'lu indrepte la tribunalulu ordinariu.

Nu sciu, daca si in càtu a satisfacutu acelu comissariu §-lui 1 din mentionat'a instructiune ministeriale, sciu inse, cà elu erá strinsu obligatu a informá si capacitá pe ambele partide, cá se nu se incurce in processe fàra nici-unu scopu; spunu inse toti locuitorii càti au fostu de façia, cà nu li s'a disu altu-ceva, decàtu: „Inpacati-ve, cà daca nu, veti avea spese fórte mari." Locuitorii n'au voitu nici a se inpacá, sciindu cà n'au nici-o causa de inpacare si cà pretendentele le au cadiutu cum se dice, napaste, nici nu au voitu se subscria processulu verbale, ci s'au dusu pe la casele loru.

In diu'a urmatóre (22 Juniu 1873) pre candu bietii ómenii tocma se consultau despre cele ce aru fi de facutu façia de cele petrecute, — sosescu in comuna doi gensdarmi, arestédia pe 13 fruntasi din comuna, dintre carii 2 si anume: Ilia Chilipu si Joh. Brenner, cari in diu'a de 21 Juniu nici nu au fostu in comuna, si incatenati doi cu doi cá pe furii si talharii, ii escortédia la szolgabireulu Szalántzy, de unde a trei'a di érasi in acelasi modu incatenati iau dusu cu escorta de gensdarmi la Aiudu (centrulu comitatului), unde au fostu detînuti 10 dile, diu'a la sapa la cucurudiu, éra nóptea in temniti'a comitatului, fàra se le fia spusu caus'a intemnitiarei loru. Numai dela advocatulu Nicolau Gaietanu, alu carui ajutoriu ilu inplorasera sociile nenorocitiloru, am intielesu cà sunt condamnati la robia de 10 dile, pentru-cà s'au opusu, si cà, dupa clausul'a din protocolu (registru penale) facuta de szolgabireu Szalántzy, — condamnatii s'au multiumitu cu sententi'a. Am vorbitu si dupa aceea, cu toti cei arestati si unisono mi s'au juratu, cà nice nu au fostu ascultati, nici nu li s'au publicatu vreo sententia, si cu atàta mai puçinu s'au multiumitu cu pedéps'a dictata.

Altcum mai vine de observatu, in privinti'a acésta, cà comun'a Kis Ludos, in cele judecatoresci, civile si criminale nici nu se tîne de Aiudu, ci de Sibiiu, respective de judecatori'a singulara din Mercurea.

In 25 Juliu 1873 érasi pe neasteptate vine in comuna o alta comissiune, adeca asia numitulu tribunalu de arbitrii alesi (?), compusu de Ant. Zeyk, in calitate de comissariu, ce se dice pe unguresce jogbiztos, dinpreuna cu Josifu Teleky, acesta cá representantele pretendentei Clotilda Pausz.

Acestu tribunalu de arbitrii in aceeasi di a si pertractatu si decisu caus'a, judecandu pe fostii coloni 35 la numeru, dintre carii unii n'au avutu niciodata vii de ale lui Pausz, se platésca Clotildei Pausz cá desdaunare a decimei fl. 6447.44½ éra cá spese fl. 95 14 cr. v. a. In vanu au cerutu si protestatu locuitorii cá se li se dea timpu se'si aduca si ei unu advocatu spre a'i representá cá arbitru, intocma in sensulu legei, cà-ci nu au fostu ascultati.

La aducerea decisiunei; respective a complanarei causei din cestiune prin inpaciuire s'a observatu urmatórea procedura.

(Va urmá.)

---

*) Acésta informatiune ni s'a parutu atàtu de interessanta si de inportantia atàtu de mare, in càtu amu fi doritu, cá cu legea respectiva in fruntea ei, se se traduca si publice in limbile europene, pentru cá se afle si de aici poporale pamentului, cum se applica legile in acésta tiéra. Las' cà art. 29 din 1868 nici nu avea base de aplicare in Transilvani'a, ci numai in Ungari'a, dara apoi exemplele descrise aci ne voru spune restulu, éra de acestea s'aru potea culege cu miile. Preste doue milióne de florini se pretindu cu acestu modu dela poporu, fàra nici-o umbra de dreptu. Se dice cà s'ar fi compusu si unu memorialu in materi'a acésta, spre a se inaintá la locurile mai inalte.

Not'a Red.

Dupa inmormentare se alese indata unu altu vicariu in persón'a prepositului dr. Vasilie Filipanu, totu-odata professoru de dreptulu canonicu, dupa 13 dile inse repausà si acesta in 16 Martiu, in etate de ani 66.

IV. Vicariu. Alegere de episcopu. Audientia.

Dupa acelea perderi diecesea totu mai avea inca vreo siese barbati demni de a fi considerati la actulu alegerei; acumu inse marea maioritate isi concentrà dorintiele sale in persón'a lui Joanu Lemeni. Intr'aceea confratii sei din capitulu càti se mai aflau in viétia, ilu si alesera de vicariu, cá se administre diecesea in restulu vacantiei de 2—3 luni. Imi aducu érasi aminte, cà Simionu Barnutiu, care pe atunci erá prefectu alu studieloru theologice in seminariu si totu-odata professoru de filosofia, suferindu de friguri (care in Blasiu nu sunt tocma rare), ne dicea cá extasiatu: „De nu voru alege pe Lemeni de episcopu, atunci nu voiu mai crede nici in Dumnedieu!"

Actulu alegerei s'a inplinitu in 3/15 Maiu 1832. Alegatori au fostu protopopii si càte 2 preoti din fiacare protopopiatu, in numeru totale 212. Cá comissari guberniali au asistatu la alegere, in biseric'a catedrale din Blasiu, episcopulu latinu Nicolae Kovács si consiliariulu guberniale totu-odata cancelariu comite Ladislau Lázár. Acesti doi comissari asteptasera, cá si multi alti óspeti straini veniti acolo mai multu din curiositate, cá se védia adunatu unu numeru de popi in sumane si cojóce, éra candu au vediutu cà toti alegatorii erau in reverendi si inca unii canu prea elegante si cei mai multi vorbindu càte trei, inca unii si patru limbi, isi disera la mese si in conversatiuni private: „Bine iau preparatu Bobu in cei 48 de ani ai episcopiei sale, pe tacute, pe nesimtite;" éra noi le respundeamu: „Canu asia este ilustrii domni; intielegeti inse si dvóstra, cà 48 de ani facu ½ secolu fàra doi."

(Va urmá.)

Poporatiunea romana din tiér'a Oltului emigréza.

Emigratiunea din punctu de vedere economicu-nationalu se póte justificá in unu singuru casu, adeca atunci, candu unu anumitu teritoriu este locuitu de o poporatiune prea indesuita, in càtu ea nu'si póte indestulá din cultivarea lui nici trebuintiele absolutu necessarie pentru existenti'a sa. In casulu acesta pretiulu muncii redusu prin pré marea concurentia la unu minimum, o parte a poporatiunei ajunsa la miseria, ia lumea in capu si parasesce vetrele parintesci, cu scopu de a'si cautá o noua patria, unde speranti'a i suride cu unu venitoriu mai bunu.

Sub acestu punctu de vedere migratiunea este o necessitate. In state bine organisate, d. e. in Germani'a, migratiuni de acestea se intempla uneori chiaru si la indemnulu gubernului si cu atàtu mai desu la alu societatiloru private, intemeiate spre acestu scopu. Acelea regulésa emigratiunea, dandu'i directiunea cea mai corespundietóre, precum si midilócele necessarie.

Caus'a emigrarii poporatiunei din tiér'a Oltului*) nici de cum nu este acésta. Se póte dice cà aici poporatiunea e mai multu rara, decàtu prea désa, cà-ci teritoriulu comitatului se intinde numai pe 31,50 miluri austr. □°; éra poporatiunea municipiului dupa conscriptiunea dela 1870 se pune la 82.852 suflete. Luandu insa in considerare, cá emigratiunea s'a continuatu si de atunci in 9 ani neintreruptu, numerulu acela adi nu póte trece preste cifr'a de 70 mii suflete. Asia dara pe unu milu □' 2250 suflete. Adaoge la acésta, cà teritoriulu se numera cu totu dreptulu intre cele mai fertili si mai sanetóse din tóta Transilvani'a, cà poporatiunea e una dintre cele mai sirguitóre si mai moderata in pretensiunile ei ce privesce traiulu vietii; cu tóte acestea o mare parte e redusa la sapa de lemnu, in càtu silita de miseria, trebue se intórca spatele unei tieri, unde sunt ingropati parintii si protoparintii ei, de care o léga unu trecutu, o istoria de 18 secoli!! Contributiunea de statu cu tóte adaosele si abusu-

---

*) Asia numitulu districtu alu Fagarasiului, in documentele vechi Terra Fugros. Radu Negru. Noua plantatio Terrae Fugros etc.

rile ei, care se comitu fàra nici o sfiala de lege, la care adaoge inpregiurarea, cà bugetele comunale, pentru spessele de administratiune locale, plat'a notariloru, vice-notariloru, medicului cercuale contributiunea la fondulu de drumuri si poduri, desele comissionari ale functionariloru in cele mai multe casuri fàra a fi motivate de interessulu partiloru sau alu serviciului publicu, justitia neregulata, camatari'a si alte mai multe de natur'a acestora au inpinsu o mare parte din poporu la saracia si desperare.

Ve potu asecurá si ori-cine se póte convinge din bugetele comuneloru, cà atari spesse locali de administratiune facu celu puçinu 50% cá adaosu la nesuportabil'a contributiune de statu; si apoi trebue se se mai scia, cà comunele cele mai multe ne avendu isvóra de venite alodiale, tóte acestea spesse le acopere prin repartitiune dupa florinulu de dare.

Tóte acestea inca póte nu aru aduce pe locuitori la desperatiune, daca cei chiamati s'ar ingrigi cá poporatiunei se i se deschida isvóra de venite, se se ingrigésca pentru bun'a lui stare materiale, se nu aduca legi numai pentru a'i luá, ci si cum se'i dea ocasiune, de ajunsu, cá poporulu folosindu-se de capitalulu bracialoru si de poterea viteloru sale de jugu si hamu, se 'si póta catigá panea si celea de lipsa. Poporulu adeca simte totu mai multu cà elu are numai datorii, nu si drepturi in acésta tiéra nefericita.

Ceea ce o ranesce pàna la sufletu, mai este, cà isi vede limb'a nationale scósa cu totulu din viati'a publico-administrativa; administratiunea si justiti'a e cu totulu magiarisata, nici comunele romanesci nici particularii romani nu mai póte capetá o iotta in limb'a romana dela nici unu oficiu publicu, chiaru si dela notarii cercuali si primarii comunali se cere cá se sciá limb'a magiara.

Sub aceste inpregiurari judece ori-ce omu inpartialu, daca se póte cá locuitorii se mai remana pe la vetrele loru.

Poporulu se duce preste Carpati, inse duce cu sine ur'a si urgi'a.

Numai din comunele Sambat'a superióre, Liss'a si Ludisioru, au emigratu 30 de familii; din comunele Veneti'a inferióre, Veneti'a superióre si Coman'a (doue cu numele acesta) au emigratu unu numeru si mai mare si tocma acum se mai prepara de plecare o alta céta de familii. Preste tóte se observa in comitatu o miscare estra-ordinaria spre migratiune, si nu este di in care se nu se védia trecùndu prin Fagarasiu spre Romani'a ómeni de aceia nefericiti.*)

J. R.

Politic'a administrativa a d-lui C. Tisza ilustrata de catra deputatulu Bela Grünwald in siedinti'a din 15 Martiu st. n. a dietei unguresci.

La ordinea dilei se aflá bugetulu ministrului de interne, si cu acésta ocasiune s'au deschisu o desbatere fórte interesanta si infocata asupra reformei administratiunei actuale si introducerea asia numitei jurisdictiuni administrative.

Intre altii luà cuventulu si deputatulu opositionalu Bela Grünwald pentru cá, dupa ce au facutu o critica aspra a sistemului actualu de administratiune, se ilu ilustredie prin nisce casuri scandalóse, intemplate in decursulu functionarei sale cá vice-comite.

Oratorulu pune intrebarea, cà ce au facutu actualulu ministru-presiedinte din comitate? si respunde asia:

Comitii supremi, adeca prefectii trebue se se arunce in mocirlele agitatiuniloru electorale, pentru cá se stórca alegeri dietale favorabile gubernului. Pentru cá se isi póta ajunge scopulu, trebue se inchidia ochii la multe abusuri.

In calitatea mea de vice-comite mi s'a datu neplacut'a ocasiune de a atrage atentiunea d. ministru-presiedinte asupra gerarei nelegale a unui oficiu orfanalu. Ministru-presiedinte au si promisu o severa interventiune, dar' chiaru si dupa repetite urgitari nu s'au facutu nemica. In urma au retramisu actele érasi la comitatu, cu indrumarea, de a procede in poterea propriei competentie. Unu altu casu.

In unulu din comitate, in urm'a cercetariloru facute, s'au constatatu cà unu funtionariu au intrebuintiatu bani publici spre scopuri private. Eu am consiliatu pe d. prefectu se intervina in modu energiosu. Acesta inse imi respunse, cà nu o va face, pentru cà gubernulu l'ar desaprobá. Densulu tramise actele la ministeriu. Intrég'a regiune cunoscea afacerea si se asteptá cá respectivulu functionariu se fia pedepsitu aspru, dar' gubernulu érasi nu facù nemica.

De alta data ministrulu-presiedinte me provocà se i relationesu despre dispositiunile spiriteloru din o regiune anumita. Eu i-am scrisu cu tóta francheti'a, cà autoritatea gubernului au cadiutu aprópe pàna la zero, pentru cà gubernulu nu esercitédia nici o controla rigorósa, nu face nici o deosebire intre elementele amice statului si intre cele ostile si cà disciplin'a este fórte lacsa. Asia am raportatu inainte de acésta cu trei ani si jumetate, dar' raportulu meu n'au avutu nici o urmare. Gubernulu n'au facutu nemica pentru restabilirea autoritatiei sale. Urmarea inse a fostu, cà s'au latitu opiniunea, cà ministrulu-presiedinte ar fi unu aderinte secretu alu centralisarei, dar' cà nu are curagiulu a pasi directu pe calea acésta si de aceea, voiesce se discreditedie pe cali piedisie actualulu sistemu de administratiune.

Ministrulu-presiedinte s'au aretatu incapabilu de a mantinea demnitatea statului. Natur'a i-au refusatu ori-ce fortia creatóre; elu nu mai este in stare a oferi nici tierei si nici dinasthiei serviciele trebuincióse. Tierei nu i póte servi, pentru cà nu este in stare a suprimá disordinele si nici dinasthiei, pentru cà nu póte fi in interessulu dinasthiei, cá disordinea se devina permanenta.

Ministrulu-presiedinte Tisza: Trebue se imi esprimu mirarea, cum de d. deputatu au potutu fi membru mai multu timpu alu partidei gubernamentale; mai mare inse imi este surprinderea asupra opiniuniloru sale declarate acuma, de órece in diu'a premergetóre aceleia, in care si-au desvoltatu renumit'a sa programa in conferentia, m'au cercetatu si m'au rogatu se i sprijinescu program'a sa, fiindu cà eu asiu fi singurulu barbatu, dela care póte se astepte realisarea acelei programe si reorganisarea administratiunei.

Bela Grünwald: M'am atasiatu pe langa partid'a gubernamentala, pentru cà pe atuncea nu esistá o alta partida, care se imi fi convenitu. Ceea ce au disu d. ministru-presiedinte, cà eu asiu fi afirmatu, cà asteptu reform'a administrativa si realisarea programei mele numai dela si prin densulu, apoi nu pociu respunde decàtu numai prin cuvintele cà: acésta puru si simplu nu este adeveratu.

Ministrulu-presiedinte Tisza: Lucrulu s'au petrecutu in propri'a mea camera. Eu i-am spusu cà nu pociu adoptá tóte punctele programei sale; l'amu rogatu se ia in considerare, deca va fi bine a duce lucru pàna la estremu; mi-ar parea reu, déca din caus'a acésta ar trece in castrele contrare, dar' si atuncea amu remanea in buna intielegere, pentru cà si eu dorescu centralisarea administrativa in tocmai cá si densulu. Si apoi, nu intielegu cu ce altu scopu mi-ar fi comunicatu d. deputatu program'a sa, déca nu pentru acela, cá se me róge pe mine, cá pe unulu ce sunt chiematu a realisá administratiunea statului, a i dá màna de ajutoriu la aplicarea opiniuniloru sale.

Bela Grünwald: Pentru cà insusi elu m'au provocatu la acésta.

Presiedintele Szlavy ridica siedinti'a intre agitate si furtunóse gesticulari si sgomote ale deputatiloru.

Romani'a.

Regulamentu pentru biletele de libera petrecere in Romani'a.

Art. 1. Ori-ce strainu, caletoru séu resiedinte in Romani'a, este datoru a luá unu biletu de libera petrecere.

Biletu de libera petrecere nu se va potea liberá de càtu in virtutea unui pasportu.

Art. 2. Numai prefecturile de judetie, etc. in Bucuresci si Jasi prefectii de politie, au dreptulu a dá bilete de libera petrecere.

Art. 3. Caletorulu, care vine in Romani'a, se va presentá la prefectur'a judetiului celui mai apropiatu, 24 óre dupa sosirea sa, spre a i se visá pasportulu si a'si luá unu asemenea biletu.

Autoritatea care va liberá biletulu va retînea, in a sa pastrare, pasportulu strainu. Acestu actu se va inapoiá cu vis'a cuvenita strainului pentru esirea sa din tiéra.

Sunt dispensati de acésta indatorire caletorii acaroru petrecere in tiéra va fi mai scurta de càtu pe unu termenu de 30 dile. Acésta invoire de petrecere scurta se va constatá prin vis'a pusa pe pasportu.

Art. 4. Dupa espirarea terminului de 30 dile, strainii cari se voru gasi fàra bilete de libera petrecere se voru considerá cá fàra documentu de caletorie.

Art. 5. Caletori'a in tiéra pe la terguri si comune rurale, fàra bilete de libera petrecere, este oprita si ea se va considerá cá o infractiune a regulamentului de fatia, éra strainulu cá ne-avendu documentu de caletorie.

In prevederile acestui articolu nu intra carausii si strainii de pe fruntariele tierei, cari intra dilnicu cu bilete pe termine de càte-va dile pentru interesse de comerciu si cari urmésa a se inapoiá totu-deauna dupa espirararea terminului biletului.

Art. 6. Otelierii si particularii cari voru primi caletori straini sunt indatorati a dá politiei speciala, celu mai tardiu 12 óre dupa sosirea caletorului, o fóie pe care va fi scrisu numele si pronumele, professiunea si dat'a pasportului persóneloru straine ce au primitu spre gasduire.

In comunele rurale si târgurile unde nu sunt politiai, primarii voru respinge totu-deauna din comune pe ori-ce strainu, care s'ar aflá fàra biletu de libera petrecere, biletu de identitate séu pasportu visatu.

Totu o asemenea dispositiune se va luá si contra aceluia ce s'ar gasi cu biletulu de libera petrecere avendu terminulu espiratu.

Art. 7. Trei-dieci dile dela publicarea presentului regulamentu, toti strainii resiedinti in tiéra, fia in cele rurale, séu caletorii cu termine mai lungi de 30 dile, voru trebui se possede biletulu de libera petrecere.

Dupa espirarea terminului de mai susu, strainii ce se voru gasi fàra asemenea bilete, se voru considerá cá aflatori in tiéra fàra documente in regula, si voru fi supusi mesuriloru politienesci in privinti'a unoru asia caletori.

Acestu regulamentu este decretatu de M. S. R. Domnulu si s'au publicatu in „Monitorulu oficialu“ din Bucuresci.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

Strimtorati in spatiu facemu din multe, urmatoriele estrase:

— Dela Dev'a din 11 et 14 Martiu. Dupa ce s'a dusu neo'a, semenaturele de tómna se arata galbine, parlite; se vede cà au suferitu de gerulu celu mare si indelungatu. Póte cà si din acea causa cerealiile au inceputu a se scumpi.

In 11 joi, gensdarmii au adusu din comun'a nemesiésca Pestesiu vreo 40 de individi in arestu la Dev'a, din caus'a unoru furturi mari, precum se spune; dara pàna acum intemplarea acésta e invelita in misteriu. Totu ce scimu este, cà acei nemesi mari magiaroni si fanatici luptatori la alegerile dietali pentru ómeni cá Makray si Szathmari, din ce erau numai inainte cu 9—10 ani ómeni cu stari si averi frumosiele, astadi sunt ajunsi la mare saracia, causata prin butile de beuturi spirituóse; case fàra garduri, vite fórte puçine, saracia preste totu; totusi cârcium'a jidovului este totudeauna plina.

(Cele ce ni se scriu despre scólele din acea regiune, relative la batjocurile din „Hon“ le vomu folosi la altu locu.)

— Dela Clusiu ni se scrie, cà societatea literaria Juli'a a pusu mai de curendu temeli'a la unu fondu destinatu pentru premie literarie si pàna acumu s'au adunatu 41 fl. din cari 30 fl. s'au si destinatu pentru unu premiu, la care tinerii literati potu concurge pàna la 20 Maiu st. n. cu operate, care voru tractá mai alesu despre materii luate din limb'a si literatur'a romana, voru fi inse primite si altele la concursu. Ide'a si onórea initiativei se arata a fi a domnului presiedente alu societatiei d-lu Aureliu Isacu, dr. in drepturi.

— Dela Lapusiulu ungurescu avemu o descriptiune ce te stringe de ànima, despre luptele estraordinarie portate de càtiva barbati pentru sustînerea scólei romanesci de acolo, amerintiata din mai multe parti. Merita se afle tóta lumea, cà pentru poporatiunea compacta de romani de 80 pàna la 100 de mii din acea regiune, aceea este singur'a scóla romanésca ce ar meritá titlulu de normala. Sunt vreo 18 ani, de candu ea lupta cu saraci'a si cu persecutiunile. Press'a romanésca s'a mai ocupatu de multe ori cu acea scóla nefericita; in fine audimu cà vener. Consistoriu dela Gherl'a totu a facutu ceva din tóta saraci'a sa, cá se o ajute cu ceva; se ceru inse mii spre a o asigurá.

— Din archidieces'a Alb'a-Juliei (Blasiu) primiramu càteva sciri inbucuratórie despre infiintiarea mai multoru scóle noue, edificate din materia solida, intocma dupa planulu prevediutu in lege, cu spesse dela 1500 pàna la 3000 fl. puse in stare de a inplini tóte conditiunile cerute. Unele din acestea scóle se ridicara tocma in comune de acelea, pe unde inspectorii grabiau se inchida pe cele romanesci confessionali si se deschida unguresci pentru romani curati. Se facu si càteva biserici frumóse la mai multe locuri, in pretiu dela 8 pàna la 15 mii fl. Se vede dara, cà si pe asia numit'a Campia, pe Murasiu, pe Somesiu, pe Târnavi romanii au inceputu se simtia afundu pericolele la care sunt espusi.

— Dela Blasiu aflamu, cà fiindu recunoscuta estrem'a necessitate de a largi seminariulu, a'i adaoge unu internatu pentru studenti lipsiti, cum si localuri largi de bibliotheca, museu, auditoriu (sala mare), planulu architectonicu este si gat'a. Se crede cà acelu edificiu va costá circa 60.000 fl. (150 mii franci). Totu

---

*) Cá de 6 ani incóce s'a vorbitu mai de multeori despre migratiuni in Romani'a. Ministrulu Tisza ceruse indata la inceputulu domniei sale informatiune dela organele sale politice si dela camer'a comerciala din Brasiovu, dupa aceea tax'a la pasporte se indoi, terminulu espirarei loru se margini dela 3 la 1 anu; la femei mai tenere de ani 30 nu li se mai dedeau pasporte. Auctoritatile — l'au informatu, cà ómenii se ducu numai la lucru, dara érasi se intorcu; au uitatu inse cu totii se caute in statistica si se védia cu ochii limpedi, cà locuitorii Transilvaniei nici in anii normali nu se inmultiescu ei din ei de càtu celu multu cu ½ procentu. Caus'a unica este migratiunea, la care poporulu este fortiatu, cum amu dice, inpinsu, inbrancitu se ésa de aici. Fia dara si asia. Nu va trece multu si acele dieci de mii de emigrati voru reveni intr'o di, cá se isi recucerésca patri'a loru parasita astadi. Déca nu ei, de siguru fii si nepotii loru. Not'a Red.

de acolo suntemu informati, cà vener. Ordinariatu a venitu la fericit'a idea de a aplicá in locu unu architectu de professiune, in persón'a d-lui Augusto Mazzuchi dela Padu'a, care dela 1878 se ocupa neincetatu nu numai cu planuri architectonice de biserice, turnuri, scóle, ci si de alte edificie publice si private. Dn. Mazzuchi casatoritu cu femeia din familia romana, este cu statiunea in Blasiu. In fine se voru mai vedea si in partile feudale ale Transilvaniei biserici si alte edificie executate dupa regulele artei si dupa gustulu europénu, éra pe caricaturi si batjocuri facute dupa anticulu stilu, fia elinu, fia bizantinu, stricatu, precum se intempla pàna acuma, nu se voru mai dilapidá banii castigati cu sudori de sange si prea adesea prin cersitoria.

Sciri diverse.

— (Domnulu ministru-presiedinte) alu Romaniei J. C. Brateanu pornindu in afaceri politice la Berlin, au trecutu si prin Vien'a, unde au avutu audientia la M. S. imperatulu Franciscu Josifu I, care l'au primitu in modu fórte gratiosu si amicabilu, au conferitu si cu ministrulu de esterne bar. Haymerle, au facutu si au primitu visit'a a mai multoru barbati de statu si ambassadori aflatori in Vien'a.

Este lesne de esplicatu, cà acésta caletoria a d. ministru-presiedinte romanu este notata si comentata de intrég'a lume politica, precum si de press'a straina.

Viitoriulu ne va aretá si noue, care au fostu adeveratulu scopu séu scopuri ale acestei caletorii fórte inportante din tóte punctele de vedere si despre care circulédia o multime de versiuni. Noi dorimu din sufletu, cá ea se fia incoronata de celu mai completu si fericitu succesu, spre binele Romaniei si alu intregei natiune romane.

— (Deputatiune felicitatóre.) Precum cetimu in diariele din capital'a Ungariei, intre membrii deputatiunei esmise din partea casei magnatiloru cu scopu de a se duce la Vien'a se felicitedie pe M. S. imperatulu, pentru logodirea principelui de corón'a Rudolf, au fostu alesu si Esc. sa d. metropolitu si archiepiscopu Mironu Romanulu, care dejá au si plecatu Marti diminéti'a din Sibiiu.

— (Denumire de archiepiscopu.) In fine dupa o vacantia mai lunga a scaunului metropolitanu din Bucovin'a, archimandritulu Silvestru Morariu Andrieviciu a fostu denumitu de catra M. S. imperatulu de metropolitu gr. or. la Cernauti.

— (Necrologu.) Tinerulu medicinistu de anulu alu V-lea dela universitatea din Clusiu Macedonu Rotariu nascutu in comun'a Feldru, in etate de 26 ani, in urm'a unui morbu greu de doue luni si-a datu nobilulu seu sufletu in 2 Martiu 1880 la 3 óre diminéti'a in manile Creatorelui.

'Lu deplangu jalnicu machnitii lui parinti betrani Teodoru si Nastasia, cá pre uniculu loru fiu, in care si-au fostu concentratu tóte sperantiele loru, ilu deplangu rudeniile, amicii si conscolarii lui, ilu deplangu multi locuitori din comun'a sa natala, carora repaosatulu in Domnulu cá medicinistu de anuiu alu III si IV-lea nu a pregetatu a le intinde succursulu seu possibile dupa cunoscinti'a medicala dejá cascigata.

Osementele pamentesci s'au astrucatu in 4 Martiu 1880 la órele 4 d. a. in cimiteriulu comunu din Clusiu, conformu ritului gr.-cat., la care actu tristu a asistatu unu publicu insemnatu dandu-i tributulu din urma.

„Fia-i tierin'a usióra!"

Intimulu lui consaténu.

— (Omoru.) Sambeta in 1/13 l. c. s'au intemplatu in Lugosiulu romanu, strad'a verde Nr C. 545 unu omoru infricosiatu. In sér'a dilei numite, intre 8 si 9 óre unu individu a intratu in magazinulu comerciantului evreu Albert Deutsch si aflandu'lu singuru, l'au trantitu la pamentu si l'au batutu asia de cumplitu, in càtu preste càteva óre au si moritu. Prepusulu de a fi comisu acestu omoru s'au indreptatu asupra unui panduru anume Kovács János, care erá in serviciului tribunalului reg. din Lugosiu si care isi avea locuinti'a in vecinatatea victimei sale, asupra caruia colcaiá de resbunare din caus'a unui furtu pe care ilu comissese pe candu se aflase in serviciulu acelui comerciante evreu.

Pandurulu au fostu arestatu si isi astépta pedéps'a meritata. („Desteptarea" din Lugosiu.)

— (Adunarea generala) a institutului de creditu si economii „Albin'a au avutu locu ieri in 19 l. c. si au decursu in regula. Dividend'a ce se va inparti va fi de 9%.

Actele referitóre la acea adunare le vomu publicá si noi in Nrii urmatori.

— (Ambassadorulu turcescu din Berlin si o dama cu gur'a mare.) Ahmed Effendi, ambassadorulu turcescu din Berlin primesce dese visite din partea dameloru germane, care sunt curióse se ilu védia. Cu ocasiunea unoru astfeliu de visite elu inpartiá bonbóne si intre altele uneia din visitatóre 'i dá indouitu si intreitu mai multu cá celorulalte. Magulita de acésta purtare a ambassadorului turcescu, acea dama avù vanitatea se ilu intrebe prin mijlocirea dragomanului, asupra causei careia are se multiamésca deosebit'a atentiune cu care o au onoratu. Respunsulu primitu a fostu: „Caus'a este cà acea dama are o gura inca-odata asia de mare cá celelalte." Dise si plecà.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

4 Martiu st. v. 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	103 ½	b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	109 20	„
Obligatiuni dominiale cu 8%	„	102 ½	„
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„	97.½	„
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	92.—	„
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	98.½	„
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	49.60	„
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	96.60	„
Prioritati cu 8%	„	109.75	„
Actiunile bancii Romani'a din 1869	„	345.—	„
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	210.—	„
Romani'a, compania de asecur., din 1875 cu 8% act. (200 l.) platitu 100	„	80.—	„
Rent'a romana din 1875	„	80.—	„

Ad Nrn 216 S. ex 1879. (11) 1—3

Concursu.

La institutele diecesane gr.-or. de teologie si pedagogie din Caransebesiu sistemisandu-se unu postu de professura pentru Agronomie cu salariu anualu de 600 fl. v. a. pentru ocuparea acestui postu se escrie prin acésta concursu cu terminu pàna la **13 25 Aprile** a. c. adeca pàna la Duminec'a floriiloru.

Competentii pentru acestu postu au se isi trimita la Consistoriulu diecesanu gr.-or. din Caransebesiu petitiile instruate cu urmatórele documente:

1. Atestatu de botezu;
2. Atestate scolastice despre studii gimnasiale, reale sau din scólele cetatienesci;
3. Atestate despre studiile de agronomie;
4. Atestate despre eventual'a praxa facuta pe terenulu agronomiei.

Caransebesiu, in 2/14 Martiu 1880.

Episcopulu diecesanu:
Joanu Popasu m. p.

CATECHETIC'A

bisericei dreptucredinciése resaritene

compusa de protopresbiterulu

Joanu Stefanelli,

docentu la facultatea teologica a universitatii din Cernauti.

Opulu coprinde tóte principiile si regulele relative la alegerea, insirarea, prelucrarea si propunerea materieloru catechetice din religiunea crestinésca, istori'a invetiamentului catecheticu crestinescu dela Isusu si pàna in dilele nóstre, literatur'a ramului acestuia si catechese practice cá modele la compunerea catecheseloru pentru scóla si biserica, si este meritu mai anteiu cá manualu la prelegerile catechetice in institute teologice, apoi si cá manualu pentru pastorii sufletesci la elucrarea temeloru catechetice pentru conferintiele pastorale.

Pretiulu pentru Austro-Ungari'a 5 fiorini;
„ „ Romani'a 13 franci.

De acelasi autoriu au aparutu:

CATECHESE

tractandu

Istori'a biblica a Testamentului vechiu.

Manualu pentru catechetii si invetiatorii scóleloru poporale, pentru pastorii sufletesci la catechisatiunile prescrise in biserica, pentru candidatii de invetiatori si pentru educatorii si amicii junimii.

Tomulu I.

Pretiulu pentru Austro-Ungari'a 5 fiorini;
„ „ Romani'a 13 franci.

Dela acelasi autoriu se afla sub pressa si va a apara in anulu acestu:

CATECHESE

tractandu

Istori'a biblica a Testamentului nou si faptele santiloru apostoli.

Cu adaosu o istoria si geografia scurta a Palestinei si a tieriloru santei scripturi.

Tomulu II.

Editorulu
Tipografi'a eredei de Closius,
(10) 1—6 Sibiiu.

A XI-a adunare generala ordinara

a bancei generale de asiguratiune mutuala

„Transilvani'a"

va avea locu

Marti in 30 Martiu c. n. a. c.

la 3 óre dupa prandiu in cas'a propria a institutului (strad'a Cisnadiei Nr. 5.)

Obiecte de pertractare sunt:

1. Darea de séma despre afacerile anului 1879.
2. Raportulu comitetului de supraveghiare.
3. Intregirea consiliului administrativu.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare.
5. Propuneri incurse.
6. Sortiri de obligatiuni ale fondului de intemeiare.

Sibiiu, in 3 Martiu 1880.

(9) 2—2 **Consiliulu administrativu.**

Foncière Institutu pestanu de asigurare

(dela 1864 pana la finea lui 1879 sub firm'a „Pester Versicherungs-Anstalt")

in Budapest'a.

Capitalu in actiuni 25,000,000 franci, egalu diece milióne fl. v. a. in auru,
din care s'au platitu in bani gata:
12,500,000 franci, egalu cinci milióne floreni v. a. in auru.

Reservele premiiloru si pagub loru facu circa . . . . . **2,500,000 floreni.**
Intrarile din premiile anuale facu circa . . . . . **3,000,000 „**

Societatea, care face parte dintre institutele de asigurare cu **capitalulu celu mai solidu** si cu **garantiile cele mai mari** asigura pe langa cele mai **liberale** conditiuni si pe langa premiile cele mai **eftine**:

I. contra **pagubeloru** causate prin **focu, fulgeru** séu **esplosiune** la edificii, fabrici, masine, recvisite, mobile, marfa, capete de vite, precum si la plante de tiarina si de feuatie situate in liberu séu sub coperisiu;

II. contra **perderiloru** de venituri curate escate in fabrici prin **sistarea lucrarei** séu la case inchiriate prin **perderea chirieloru** in urm'a unui **focu** séu a unei **esplosiuni**;

III. contra **pagubeloru prin spargere de gémuri,** de oglindi, de ferestri, usi séu mobile;

IV. contra **pagubeloru de transportu** ale marfuriloru espedate pe apa sén pe uscatu;

V. contra **pagubeloru de grindina** a ori ce feliu de producte de ale pamentului;

VI. pe **viati'a omului** in tóte combinatiunile.

Pagubele intemplate se constatéza in **modulu celu mai culantu** si se platescu **càtu mai in graba. (Institutulu pestanu de asigurare** a platitu de candu esista **pentru pagube 22 milióne floreni).**

Directiunea: conte **Marcu Pejacsevich,** presiedinte; **Frideric** baron de **Kochmeister, Antonie** de **Laczko,** vice-presiediuti; membrii directiunei: **Adolf Aebly, Carol G. Feldmann, Carol Figdor,** Dr. **Eduard Loisch,** conte **Ged-on Raday** jun., **Adolf Schenk** jun., **Aloisiu Strobentz,** Dr. **Anton Willner, Leopold** conte **Wolkenstein-Trostburg.** Directoru generalu **Wilhelm Schön;** loctiitoriulu directorului generalu: **Carol Fuchs** directoru.

(7) 2—4

Neoplant'a. 1875. *Medalie de argintu.*

Seghedinu. 1876. *Medalie pentru merite.*

CLOPOTE

DE TÓTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sunételoru loru.

Cu deosebire recomanda **clopotele gaurite,** inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decàtu alu celoru de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 punti, sunt asemenea celoru de 140 punti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica pàna la 50 chilogr., precum si de **proasce portative** si **de mana.**

Se recomanda pentru comande càtu de multe

Antonie Novotny
(4) 8—12 in Timisióra.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**